

Utvalget for fremtidens fellesskole

Saksbehandler Silje Sturød Dale
Vår dato 08.04.2026
Vår referanse 2025/430
Deres dato
Deres referanse

FUG sine innspill til referansegruppemøte, 12. september 2025

Innspill til erkjennelse 5 (Sterk lærerprofesjon)

Erkjennelse 5 «En sterk lærerprofesjon i samspill med profesjonell skoleledelse er avgjørende for å lykkes» innebærer slik Foreldreutvalget for grunnsopplæringen ser det at lærere og skoleledere må utvikle praksis sammen basert på felles verdier og kunnskapsgrunnlag. En sterk lærerprofesjon innebærer at læreren har kunnskap og ferdigheter som gjør at læreren står sterk, trygg og stødig i arbeidet sitt med å skape gode, inkluderende og utviklende læringsmiljø for elevene. Dette er fundamentet for all læring.

Hva bør så disse felles verdiene og kunnskapsgrunnlaget bestå av?

- *Elevens beste som kjerneverdi*

En sterk lærerprofesjon skal alltid ta utgangspunkt i elevens beste. Å ha elevens beste som kjerneverdi betyr at alle valg og handlinger i skolen skal baseres på hva som er til det beste for eleven – både faglig, sosialt og emosjonelt. Dette innebærer blant annet å tilpasse opplæringen slik at den støtter den enkelte elevs utvikling, og sørge for at eleven opplever mestring og mening i læringsarbeidet. Når elevens beste ligger til grunn, får elevene bedre forutsetninger for læring, trivsel og utvikling, samtidig som tilliten mellom skole, hjem og elev styrkes. «Laget til eleven» er sentralt når vi snakker om elevens beste som kjerneverdi. For å gi helhetlig støtte faglig, sosialt og emosjonelt, må lærere ha et sterkt støtteapparat. Ingen kan ivareta alle sider alene, derfor er samarbeid mellom skoleledelse, foreldre og andre yrkesgrupper avgjørende. Når foreldre involveres som aktive medspillere og det er flere fagkompetanser og aktører som bidrar aktivt, blir det enklere å fange opp utfordringer tidlig, tilrettelegge for inkludering og sikre mestring og trivsel.

- *Foreldresamarbeid som profesjonelt ansvar*

En sterk lærerprofesjon innebærer å initiere og legge til rette for et tillitsfullt samarbeid med hjemmet, der foreldrene opplever seg som viktige medspillere. Forskning viser at et godt samarbeid mellom skole og hjem bidrar til økt læringsutbytte, bedre trivsel og høyere motivasjon hos elevene. (*Epstein et al., 2002; Epstein, 2005; Fan & Chen, 2001; Semke & Sheridan, 2010*). Proaktiv relasjonsbygging med hjemmet – å «bygge relasjoner i fredstid» – er

FORELDREUTVALGET FOR GRUNNSOPPLÆRINGEN

avgjørende. Den første henvendelsen fra skolen til foreldrene bør løfte frem elevens positive sider, og ikke være problemorientert. Tidlig kontakt med foresatte legger grunnlaget for tillit, og tillit er avgjørende når utfordringer oppstår (Nordahl, 2007).

FUGs foreldreundersøkelse fra 2024 viser at 44 % av foreldrene ikke har fått informasjon om hvordan de kan bidra til et inkluderende klassemiljø. Dette, sammen med debatten i media den siste tiden om kravstore foreldre, viser behovet for tydelige forventningsavklaringer og dialog mellom skole og hjem. Et godt foreldresamarbeid der skole og hjem drar i samme retning kommer ikke av seg selv og krever både kunnskap og ferdigheter. Basert på de tilbakemeldingene FUG får fra både studenter og nyutdannede lærere, mener vi at foreldresamarbeid bør bli en mer sentral del av utdanningen og profesjonskunnskapen.

- Relasjonell kompetanse og inkluderende praksis

Skolen er en av samfunnets siste fellesarenaer, og Fellesskolen medfører at lærere fortsatt skal møte et mangfold av elever med blant annet ulik trosbakgrunn, kultur og med utfordringer som skolefravær, psykiske plager og behov for traumebasert omsorg. Dette må håndteres av lærere med trygghet og respekt, noe som krever evne til å skape inkluderende læringsmiljøer der alle elever opplever tilhørighet og mulighet for utvikling. Relasjonell kompetanse og relasjonsledelse er avgjørende for å skape trygge og inkluderende fellesskap. Med økt digitalisering og bruk av KI i skolen, vil nok dette kunne bli vel så sentralt som dyp faglig kunnskap.

- Faglig trygghet og dømmekraft handler om at læreren har solid fagkompetanse og evne til å utøve profesjonelt skjønn i komplekse pedagogiske situasjoner. Dette

innebærer kontinuerlig refleksjon over egen praksis og samarbeid med kolleger for å utvikle gode læringsmiljø. I dagens skole er dette tett knyttet til profesjonsfaglig digital kompetanse. Profesjonsfaglig digital kompetanse handler om å bruke digitale verktøy i undervisningen på en måte som støtter læringsmålene, tilpasser opplæringen til elevene, ivaretar personvern og gjør elevene til bevisste digitale medborgere. Med KIs inntog vil det også være et behov for å ha «tilstrekkelig» faglig og digital kunnskap til å kunne lage de gode spørsmålene, de gode læringsoppleggene og vurderingssituasjonene, samt veilede elevene i bruk av KI som læringsverktøy.

Læreren må ha pedagogisk dømmekraft til å velge riktige verktøy for ulike aktiviteter, og vurdere når det er best å bruke digitale læremidler, analoge læremidler, uteskole, lek eller praktiske oppgaver. For å kunne samarbeide godt med hjemmet, må læreren kunne informere og veilede foreldrene om hvilke digitale verktøy som brukes, og hvordan disse støtter elevenes læring. Dette gir foreldrene innsikt og trygghet, og gjør dem til bedre samarbeidspartnere.

- Profesjonsfellesskap og skoleutvikling

Lærerprofesjonen utøves ikke i isolasjon, men i et fellesskap der lærere og skoleledere sammen utvikler praksis. God skoleutvikling krever rom for refleksjon og samarbeid om hvordan skolens praksis bidrar til elevenes læring og utvikling. Masterutdanning for grunnskolelærere har gitt økt faglig trygghet, men samtidig har lærernes fagkrets blitt smalere. Dette betyr at elevene har færre fag med samme lærer, noe som kan gjøre det vanskeligere å bygge sterke og tillitsfulle relasjoner. Læreren kan få mindre tid til å følge opp både faglig og sosialt, og relasjonsarbeidet kan oppleves mer fragmentert. For foreldrene kan det bli utfordrende å vite hvem de skal kontakte, og ansvaret for oppfølging kan bli uklart. Derfor må skolene være ekstra bevisste på å legge til rette for relasjonsbygging – både gjennom systematisk kontakt, samarbeid mellom lærere og tydelig kommunikasjon med hjemmet.

Når det kommer til læreryrket og lærerutdanningens attraktivitet, savner vi kanskje en tydeligere diskusjon rundt lærerutdanningens rolle og ansvar for å bidra til endringer i skolen gjennom endringer i utdanningen av de (nye) lærerne de utdanner.

Vi skulle gjerne også sett at man i de statistiske oversiktene/analysene ikke begrenset seg kun de siste 5-10 årene. Vi har inntrykk av at diskusjonene rundt attraktivitet m.m har gått i «bølger» over lengre tid. Klarer man se de «lange» trendene innen rekruttering hvis vi heller ser tallene i minst 20-30-års perspektiv?

De andre erkjennelsene

FUG deler i stor grad utvalgets vurderinger rundt erkjennelse 1, men ønsker å løfte frem noen viktige perspektiver. Fellesskolen er kanskje den siste store fellesarenaen i samfunnet, og vi støtter erkjennelsen om at skolen er en avgjørende bærebjelke. Samtidig savner vi en tydeligere understrekning av skolens rolle i å bygge fellesskap, felles verdier, toleranse, mangfold og felles referanser – ikke bare som en arena for læring, men som en arena for samfunnsdannelse.

Når det gjelder utviklingen i skolen (erkjennelse 2), er vi enige i at utfordringene er reelle, men vi stiller spørsmål ved om trivselen faktisk er lav. Ungdata 2025 viser at den har stabilisert seg, og de fleste unge trives godt. Vi mener også det er nødvendig å diskutere hvilke grunnleggende ferdigheter som er relevante i dag og i fremtiden. Skolen må fortsatt være et sted for fellesskap og refleksjon om fag, samfunn og menneske, selv om den ikke kan løse alle problemer alene.

I erkjennelsen om læringens krevende natur (erkjennelse 3) savner vi en betraktning om hvordan kunstig intelligens endrer premissene. Hvilke ferdigheter og kunnskaper trenger elever i en KI-drevet verden? Hvordan påvirker dette faginnhold, tildeling og lærerrollen? Vi må spørre oss hva som skal til for at elever kan ta gode valg for seg selv og bidra til samfunnsutviklingen i en teknologisk kontekst.

Når skolen beskrives som et komplekst sosialt system (erkjennelse 4), er vi enige i behovet for samarbeid og kontinuerlig forbedring fremfor strukturelle reformer – og

FUG har også tidligere etterlyst tverrpolitiske skoleforlik på Stortinget. Dette kan også knyttes til fokus på relasjonsledelse som beskrevet i erkjennelse nr 5. Dog savner vi et tydelig fokus på «Laget til eleven», flere yrkesgrupper inn i skolen i team med lærere, samt foreldre og elever som aktive parter. Lærere har lenge uttrykt utilstrekkelighet i møte med komplekse utfordringer, og dette må tas på alvor.

Når det gjelder samarbeidet mellom aktørene (erkjennelse 6), mener vi at det ikke kan begrenses til myndigheter, organisasjoner og lærerutdanningene. Elever og foreldre må inkluderes som parter i skolen, slik opplæringslovens §10-4 definerer. Vi foreslår derfor at erkjennelse 6 slås sammen med erkjennelsen om samarbeid (erkjennelse 4) for å understreke helheten.

Til slutt, i erkjennelsen 7 om at skolen opererer i en verden preget av endringer, usikkerhet, kompleksitet og ambivalens, støtter vi behovet for å identifisere kunnskap og ferdigheter som har varig verdi. I denne sammenhengen fremstår metakunnskap som stadig viktigere – evnen til å forstå, reflektere over og anvende egen læring blir avgjørende i møte med en uforutsigbar framtid. FUG mener det er viktig at det gjennomføres et bredt og systematisk arbeid for å utforske ulike muligheter for skolens utvikling. Ved å identifisere sentrale utviklingstrekk, usikkerhetsfaktorer og mulige konsekvenser, kan man utforme strategier som er både bærekraftige og fleksible. Samtidig bør det avklares hvem som har ansvar for å ivareta helheten både når det gjelder organisering, innhold og den digitale dimensjonen, inkludert kunstig intelligens.

Oppsummering

Samlet sett ønsker FUG å bidra til en helhetlig forståelse av skolens rolle og fremtid. Vi mener at elevens beste må være et felles mål og det krever et sterkt samspill mellom lærere, skoleledelse og foreldre. Foreldrene må ikke bare informeres, men inviteres inn som aktive medspillere i skolens arbeid. Når skolen bygger tillit og legger til rette for dialog og samarbeid, styrkes fellesskapet rundt eleven. Dette gir bedre forutsetninger for tidlig innsats, inkludering og mestring. Strategisk og langsiktig styring må derfor ha med foreldresamarbeid som en integrert del av profesjonskulturen. Bare gjennom et bredt og forpliktende samarbeid kan vi ruste skolen for en omskiftelig verden og sikre at alle elever opplever læring, trivsel og utvikling.

Med vennlig hilsen

Ståle Sand Kalkvik

Leder

Foreldreutvalget for grunnopplæringen

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur